

NGƯỜI LÁI ĐÒ SÔNG ĐÀ

A. Tóm tắt tác phẩm

Tây Bắc có thiên nhiên hùng vĩ được tô điểm bằng con sông Đà vừa dữ dội, hung tợn và đôi khi lại thật nhẹ nhàng, yêu kiều và thơ mộng như một người con gái. Con sông Đà hung bạo và hùng vĩ bởi đá ở bờ sông “dựng vách thành”, lòng sông thắt lại như yếu hầu, vô số những điểm “hút nước” vô cùng nguy hiểm cho thuyền bè. Chỉ cần di chuyển một quãng đường sẽ thấy vô số những khó khăn đó là đá nổi, đá chìm, sóng thác...sẵn sàng cản bước những con thuyền có ý định vượt sông Đà. Sông Đà mang vẻ đẹp thơ mộng, trữ tình nhất là nhìn từ xa dòng sông như mái tóc một người con gái, trong năm còn sông có nhiều sự thay đổi theo mùa, mỗi mùa lại có những vẻ đẹp riêng biệt và độc đáo. Sông Đà hiện lên thật hung tợn và dữ dội nhưng thật nhẹ nhàng, thơ mộng. Trên nền thiên nhiên rộng lớn hình tượng người lái đò người dân lao động đặc điểm thân hình cao to, nước da rám nắng, thông thạo trong nghề nghiệp của mình. Ông nắm chắc các qui luật dòng thác, từng vách đá, luồng nước, cửa sinh, cửa tử. Người lái đò sông Đà trước tiên cần sự kinh nghiệm trong nghề nghiệp và sự dũng cảm, gan dạ, những người lái đò là những con người tài hoa, khiêm tốn trong cuộc sống, họ giúp những con thuyền vượt qua khó khăn từ thiên nhiên và về bến an toàn.

B. Tìm hiểu tác phẩm

1. Tác giả

- Tên: Nguyễn Tuân (1910-1987).
- Quê quán: Hà Nội.
- Quá trình hoạt động văn học, kháng chiến.
- + Sau khi học hết bậc thành chung, ông viết văn và làm báo.

+ Cách mạng tháng Tám thành công, ông đến với cách mạng, tự nguyện dùng ngòi bút của mình để phục vụ cuộc kháng chiến.

+ Từ năm 1948 đến năm 1968, ông là Tổng thư kí Hội Nhà văn Việt Nam.

+ Nguyễn Tuân là một nhà văn lớn, một người nghệ sĩ suốt đời đi tìm cái đẹp. Ông có vị trí to lớn và vai trò không nhỏ đối với nền văn học Việt Nam.

+ Năm 1996, ông được nhà nước tặng giải thưởng Hồ Chí Minh về văn học nghệ thuật.

- Phong cách nghệ thuật: phong cách nghệ thuật của Nguyễn Tuân có sự thay đổi trong những sáng tác ở thời kì trước và sau cách mạng tháng Tám song có thể thấy những điểm nhất quán sau:

+ Phong cách của Nguyễn Tuân có thể thu tóm trong một chữ “ngông”, trong mỗi trang viết của mình, Nguyễn Tuân luôn muốn thể hiện sự tài hoa, uyên bác của bản thân. Chất tài hoa uyên bác của Nguyễn Tuân được thể hiện:

- Khám phá, phát hiện sự vật ở phương diện thẩm mỹ
- Nhìn con người ở phương diện tài hoa, nghệ sĩ
- Vận dụng tri thức, vốn hiểu biết trên nhiều lĩnh vực khác nhau để tạo dựng hình tượng

+ Ông là nhà văn của những tính cách độc đáo, của những tình cảm, cảm giác mãnh liệt, của những phong cách tuyệt mỹ,...

+ Kho từ vựng phong phú, tổ chức câu văn xuôi đầy giá trị tạo hình, có nhạc điệu trầm bổng, có phối âm, phối thanh linh hoạt, tài ba...

- Tác phẩm chính: Vang bóng một thời, Một chuyến đi, Thiều quê hương, Sông Đà, Hà Nội ta đánh Mĩ giỏi...

2. Tác phẩm

a, Hoàn cảnh sáng tác:

+ Tác phẩm là kết quả của chuyến đi miền Bắc vừa thỏa mãn thú phiêu lãng vừa để tìm kiếm vẻ đẹp thiên nhiên và chất vàng mười đã qua thử lửa trong tâm hồn của những con người lao động và chiến đấu trên miền sông núi hùng vĩ và thơ mộng đó.

+ Người lái đò sông Đà là bài tùy bút được in trong tập Sông Đà (1960).

b, Bố cục:

- Phần 1 (từ đầu đến *gậy đánh phèn*): Sự dữ dội, hung bạo của sông Đà.
- Phần 2 (tiếp đến *dòng nước sông Đà*): Cuộc sống con người trên sông Đà, hình tượng người lái đò.
- Phần 3 (còn lại): Vẻ hiền hòa, trữ tình của sông Đà.

c, Thể loại: Tùy bút

d, Ngôi kể: Thứ 3

e, Giá trị nội dung

“*Người lái đò sông Đà*” là một áng văn đẹp được làm nên từ tình yêu đất nước say đắm, thiết tha của một con người muốn dùng văn chương để ca ngợi vẻ đẹp vừa kì vĩ, hào hùng, vừa trữ tình, thơ mộng của thiên nhiên và nhất là của con người lao động bình dị ở miền Tây Bắc.

f, Giá trị nghệ thuật

Tác phẩm đã thể hiện rõ phong cách nghệ thuật của Nguyễn Tuân. Nét tài hoa thể hiện qua ngôn ngữ, hình ảnh, câu văn sáng tạo mới mẻ, vốn từ vựng phong phú, ngôn ngữ chính xác...

C. Đọc hiểu tác phẩm

a. Hình tượng con sông Đà

- Lời đề từ: Khẳng định vẻ đẹp và sự độc đáo của sông Đà. Trên trang văn Nguyễn Tuân, sông Đà đại diện cho thiên nhiên Tây Bắc và là một sinh thể có hồn, sống động, có tính cách, có tâm hồn, vừa hùng vĩ hung bạo vừa thơ mộng, trữ tình.

* Sông Đà hùng vĩ, dữ dội với tính cách hung bạo:

- Vách đá dựng đứng, kì vĩ: *cảnh đá bờ sông dựng vách thành... sang bờ kia.*
- Ghềnh Hát Loóng hung dữ: *nước xô đá, đá xô sóng... dễ lật ngửa bụng thuyền ra.*
- Hút nước vừa trắng lẹ vừa dữ dội: *như cái giếng bê tông... ặc ặc lên như vừa rót dầu sôi.*
- Thác đá: *nghe như là oán trách... chày bùng bùng, đá thác từ ngàn năm vẫn mai phục hết trong lòng sông... ngỗ ngược, bệ vệ oai phong, hát hàm hiểm chiền.*
- Sông Đà bố trí thạch trận trùng trùng điệp điệp, đòi tóm lấy mọi con thuyền qua sông.

* Vẻ đẹp thơ mộng và tính cách trữ tình:

- Hình dáng dòng sông mềm mại: *như cái dây thừng, như mái tóc tuôn dài...*
- Màu nước thay đổi theo mùa: *xanh ngọc bích, lừ lừ chín đỏ.*
- Sông Đà gợi cảm, mang vẻ đẹp đa chiều: *như cố nhân, như Đường thi,...*
- Vẻ đẹp đôi bờ: *êm ả, nguyên sơ, tràn đầy sức sống (cỏ cây, những con vật lành, đàn cá...)*

=> Nghệ thuật xây dựng hình tượng sông Đà: ngôn ngữ điêu luyện, giàu chất tạo hình; so sánh, liên tưởng độc đáo, táo bạo; tiếp cận con sông dưới phương diện cái đẹp, cái tôi trữ tình dạt dào cảm xúc; vận dụng tri thức của nhiều lĩnh vực; giọng điệu phóng khoáng.

=> Ý nghĩa của hình tượng sông Đà: đại diện cho vẻ đẹp của thiên nhiên Tây Bắc, đóng vai trò như bức phong nền kì vĩ, làm nổi bật tài nghệ chèo đò, vượt thác của ông đò.

b. Hình tượng người lái đò sông Đà.

* Vẻ đẹp bình dị của người dân lao động:

- Ông lái đò sinh ra đã gắn bó với dòng sông Đà. Tuổi ngoài 70 nhưng thân hình vạm vỡ như chất sừng mun, giọng nói vẫn khỏe, cặp mắt vẫn tinh tường. Có thể nói ông lái đò là con người của sông nước.

- Ông là người hiểu biết sâu rộng về dòng sông:

+ Đó là một người lái đò lão luyện: *“Trên dòng sông Đà, ông xuôi, ông ngược hơn một trăm lần rồi chính tay giữ lái độ sáu chục lần...”* trong thời gian hơn chục năm làm cái nghề đầy nguy hiểm và gian khổ này.

+ Ông hiểu biết sâu rộng và rất thành thạo, thành thạo đến mức sông Đà *“đối với ông lái đò ấy, như một trường thiên anh hùng ca mà ông đã thuộc đến cả cái chấm than, chấm câu và những đoạn xuống dòng. Trên dòng sông Đà, ông xuôi, ông ngược hơn một trăm lần rồi, chính tay giữ lái độ sáu chục lần... Cho nên ông có thể bằng cách lấy mắt mà nhớ tỉ mỉ như đóng đanh vào lòng tất cả những luồng nước của tất cả những con thác hiểm trở.”*

+ Ông có trình độ lái đò hết sức điêu luyện và là vị chỉ huy dày dạn kinh nghiệm. Giờ đây khi đã rời xa nghề chèo đò nhưng ông vẫn hoài niệm về những ngày tháng gian nan mà vui vẻ đó.

* Là một người nghệ sĩ tài hoa:

- Thủy quái sông Đà: *có diện mạo và tâm địa một thứ kẻ thù số 1*, nguy hiểm và hung bạo, đầy cạm bẫy với những ghềnh, thác, hút nước, sóng nước, với thạch trận trùng điệp, đầy luồng chết chầu chực nuốt chửng, đập tan con thuyền.

- Người lái đò bước vào cuộc vượt thác giống như vị chỉ huy bước vào trận đánh. Phải đặt nhân vật vào trong môi trường chiến trận mới có thể bộc lộ hết phẩm chất của người lái đò:

+ Ông đò vượt trùng vây thứ nhất: Đá thác hiểm chiến (*bệ vệ oai phong, hất hàm*), nước thác làm thanh viện ủa vào đòi bẻ cán chèo, đội thuyền, túm lấy thắt lưng, bóp chặt hạ bộ, ông cố nén vết thương, kẹp chặt cuống lái, tiếng chỉ huy vẫn ngắn gọn tinh táo.

+ Ông đò vượt trùng vây thứ hai: trùng vây thứ 2 *tăng thêm cửa tử* để đánh lừa con thuyền, cửa sinh bị bố trí lệch đi, ông đò thay đổi chiến thuật, *cuời lên thác sông Đà, lái miết một đường chéo, rảo bơi chèo lên... sấn lên chặt đôi ra để mở đường vào cửa sinh.*

+ Ông đò vượt qua trùng vây thứ ba: vòng 3 bên phải, bên trái đều là luồng chết, luồng sống ở giữa bọn đá hậu vệ, ông đò *phóng thẳng thuyền, chọc thủng cửa giữa.. lượn được.*

=> Ông đò là người anh hùng, người nghệ sĩ trong công việc chèo đò, vượt thác. Ông đại diện cho con người Tây Bắc và là chất vàng mười của đất nước ta.

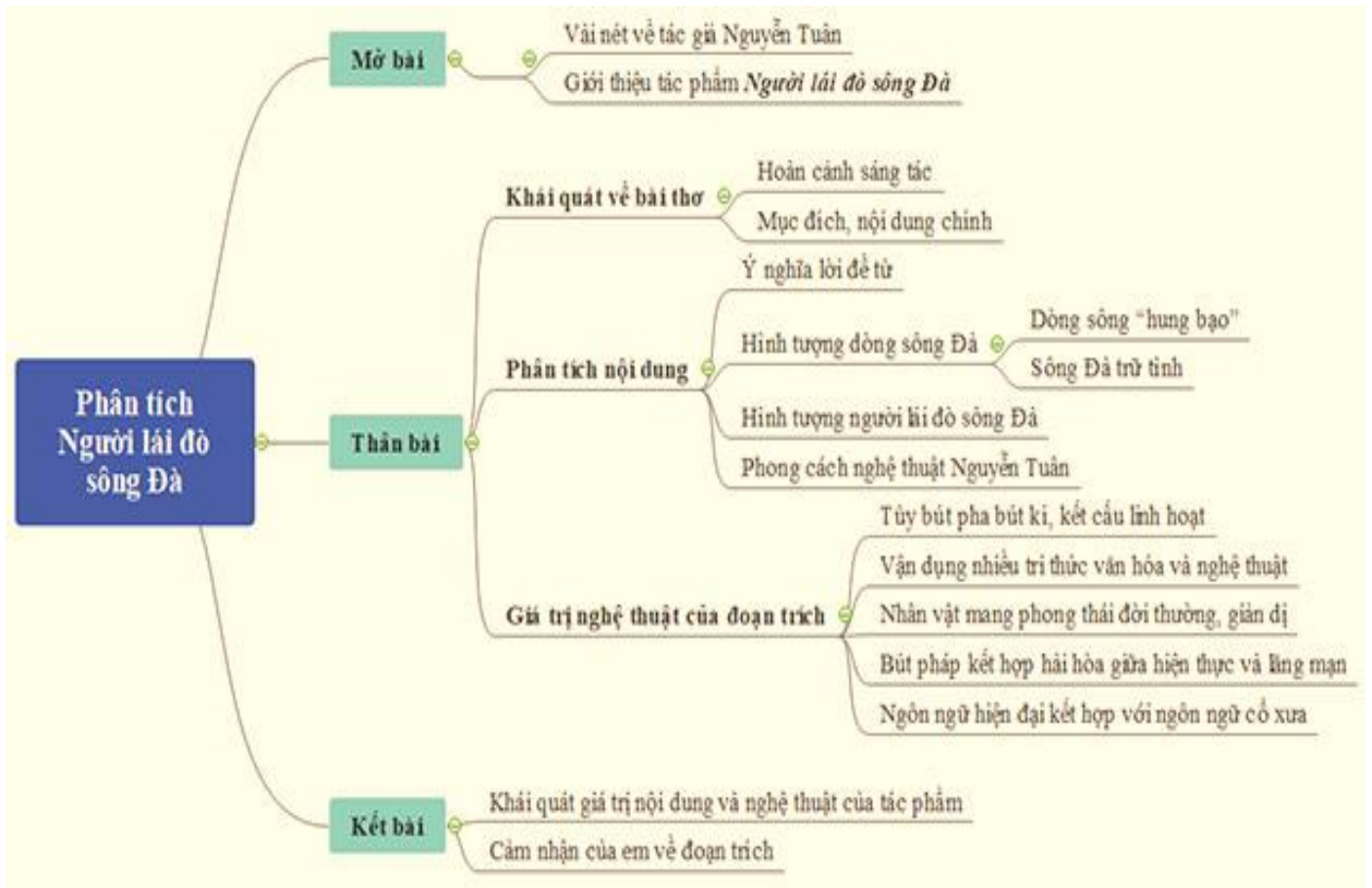
c, Nghệ thuật:

- Nhân hóa

- Liệt kê

- Vốn từ phong phú

D. Sơ đồ tư duy

VIETJACK.COM